

УДК 908(477.82)

В. С. Буліга,
вчитель історії КЗЗСО «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради»;
Л. І. Гаврилук,
методист відділу інформаційного забезпечення освіти ВШПО

Кохання волинянки і принца Сіаму

Так кохаю його, як навіть і не думала...
Катерина Десницька
Мені ніхто не потрібен, окрім тебе.
Чакрабон

Катерина Десницька народилася 9 травня 1886 року в Луцьку, в сім'ї головного міського судді Івана Десницького. У ранньому віці, залишившись без батьків, вона та її старший брат Іван отримували допомогу від рідні, яка проживала в Києві. Згодом вона була змушена до неї переселитись. А вже на початку століття разом із братом опинилась у столиці Російської імперії – Петербурзі. Іван став студентом університету, Катерина пішла на курси медичних сестер.

Життя для молодих людей із провінції мало багато принад. Катерина відвідувала світський салон мадам Храповицької, приятельки її родини. Там 1905 року на молодіжній вечірці і познайомилася з гвардійським гусаром, навіть не підозрюючи про його походження. Це й був принц Сіаму (нині Таїланду) Чакрабон. Як же він потрапив до Росії?

1897 року сіамський король відвідав Петербург. Цар Микола II запропонував високому гостю направити одного з синів сюди на навчання. Пропозиція була прийнята схвально. І вже навесні 1898 року другий син короля від дружини Саовабхі – Чакрабон – прибув до російської столиці (свого

Довідаймося історію принцеси, народженої в Луцьку: Катерина Десницька вийшла заміж за принца Сіаму Чакрабона. Їхнє життя було сповнено багатьох колізій.

Матеріал можна використовувати на уроках історії.

Ключові слова: Катерина Десницька, Сіам, принцеса.

Buliha V. S., Havryliuk L. I. Love of a Girl from Volyn and the Prince of Siam.

Let's learn the story of the Princess born in Lutsk: Kateryna Desnytska married to the Prince of Siam Chakrabon. Their life was full of many collisions.

The material can be used in history lessons.

Keywords: Kateryna Desnytska, Siam, princess.

часу він виховувався в Англії). І був зарахований до імператорського Пажеського корпусу, де здобували освіту лише діти російської дворянської еліти. Блискуче закінчивши цей навчальний заклад, 19-річний гвардійський гусар Чакрабон зараховується офіцером у російську армію. Й одразу вступає до академії Генерального штабу.

Жив принц під опікою царської сім'ї – у власних апартаментах у Зимовому палаці. Чудово володів російською, був надзвичайно обізнаний у літературі, спокійний, лагідний – він і причарував дівчинку-інститутку, знехтувавши багатьма принцесами, серед яких йому належало вибрати пару.

А ось розповідь одного з письменників:

«...У Пажеському корпусі в Петербурзі виховувався один із синів сіамського короля Чакрапонг. Під час повернення на батьківщину принц захворів у дорозі близько Києва на запалення легенів. Подорож було перервано. Принца привезли в Київ, помістили в царський палац і оточили турботами київських лікарів. Принц видужав. Але перш ніж продовжити подорож у Сіам, йому треба було відпочити і поправитись. Його намагалися розважати – возили на бали в Купецьке зібрання, на лотереї, в цирк і театри. На одному балу принц побачив Катюшу. Вона танцювала вальс, перекинувши коси собі на груди і гордовито поглядала з-під напівопущених вій синіми очима. Принц був зачарований. Маленький, косоокий,

з блискучим, як вакса, волоссям, він закохався в дівчину і запропонував Каті стати його дружиною. Вона погодилася.

Сум'яття охопило київських гімназисток. Всі в один голос говорили, що на її місці вони ні за що б не змогли вийти заміж за азіата, хоча б і за сина короля. Але Катя поїхала в Сіам...

Чоловік Каті був другим сином короля. У нього було дуже мало надій на сіамський престол. Але після смерті брата він виявився єдиним спадкоємцем і несподівано став королем. Так весела київська гімназистка стала сіамської королевою. Придворні ненавиділи іноземку. Її існування порушувало традиції сіамського двору. У Бангкок на вимогу Каті провели електричне освітлення. Це перепоновило чашу ненависті придворних. Вони вирішили отруїти королеву, зневаживши стародавні звичаї народу. У їжу королеві почали поступово підсипати розтерте в найтонший порошок скло від розбитих електричних лампочок. Через пів року вона померла від кровотечі в кишечнику. На її могилі король поставив пам'ятник. Високий слон з чорного мармуру із золотою короною на голові стояв, сумно опустивши хобот в густу траву, що доходила йому до колін. Під цією травою лежала українська красуня – молода королева Сіаму» [5].

Ну а якщо відкинути художні фантазії, то історики пишуть про Катю і принца інакше.

Дізнавшись про високе походження Чакрабона, Катерина вирішила відректися кохання, бо розуміла, що життя – не казка. Під час російсько-японської війни вона, тоді ще юна панянка, рятує від шаленої пристрасті до східного принца, втікає на фронт. Працювала сестрою милосердя у госпіталі, доглядаючи поранених. Чакрабон не збирався відмовлятися від свого кохання – надсилав Каті листа за листом, телеграфує. Зрештою, не витримує і подає прохання, щоб його направили в армію.

До Петербурга Десницька повернулася з трьома бойовими нагородами. Принц щодня посилав дівчині корзини квітів, називав її своєю нареченою, пропонуючи руку і серце...

Він усвідомлював, що нехтує умовностями аристократичного виховання. Охоронець Най Пум не раз закликав принца одуматися, переконував, що король нізащо не дасть згоди на його шлюб зі слов'янкою. Та Чакрабон не брав до уваги подібних аргументів. Закони Сіаму дозволяли йому мати кілька дружин. Проте принц сказав Каті, що ніколи не скористається цим правом – йому потрібна лише вона! І дівчина погодилася вийти заміж...

Молодята не ризикнули вінчатися в Росії. Вони поїхали до Туреччини у Константинополь – там

і одружилися (таємно від властей проводжали Чакрабона і Катерину її брат Іван та мадам Храповицька). Подумати тільки: заради коханої принц прийняв таке рішення! Власне, він став першим вихідцем із тайської королівської династії, хто одружився з іноземкою і не визнав традицію полігамії (багатоженства). До речі, перед вінчанням принц-буддист прийняв православ'я.

Охоронець Най Пум залишився у Росії: він боявся, що король може скарати його на смерть за недогляд сина. (Цікаво, що після революції він працював у ЧК.)

Медовий місяць подружжя провело в Каїрі. А вже звідти попливли в Сіам. Десницька все ще не вірила у своє щастя! А натомість на чужині її могла очікувати доля наложниці.

Зупинившись у Сінгапурі, принц на декілька тижнів залишив дружину, щоб підготувати королівську родину до новини про те, що одружився з іновірною. А Катя нудьгувала. «Я вже понад два тижні не можу спати, – пише вона до брата, – все ввижаються страшливі картини... і стискається серце... Пиши, дорогий Ваню, багато і частіше».

Звістка про одруження сина з православною викликала незадоволення у короля Чулалонгкорна – це було грубим порушенням усталених традицій. Довго родина не визнавала вибору принца. Чакрабона позбавили належного статусу утримання, призначили на невідповідну його здібностям посаду – начальника військового училища. Проте принц долав ці випробовування. Варто Чакрабону було одружитися вдруге, як це прийнято за тайською традицією, – і його провину було би прощено.

Молода дружина, отримавши титул сіамської принцеси, заради коханого проявляє особливу тактовність, витримку. Вона, пересилиючи себе, дотримується місцевих звичаїв, вивчає чужу мову. 8 березня 1908 року Катя народила сина Чулу. В сім'ї первістка називали Ну – «мишеня».

Поступово почала скресати крига у взаєминах короля та молодшого сина. Катерина Десницька отримала за тайською традицією нове ім'я – На Пітсанулок. Подружжя все-таки отримало благословення Чулалонгкорна! Замість титулу Мом (дружина царської крові) здобуває звання Чула Чом Клао – так тут називали повноправних принцес.

Згодом сім'я переселилася в королівський палац Парускаван. Катя входила у русло нового життя, заприятелювала з родичами короля. Її полюбила свекруха.

Відчувалося, що принцеса була щасливою. Вона писала брату: «Тепер під час дощів з'явилася велика кількість маленьких комах, що світяться так, ніби

зірки... Це щось чарівне у давніх густих алеях, де величезні дерева, біля каналу з безліччю квітів лотосу дивного запаху. І жучки, що світяться. Летиш на моторі – і здається, ніби це у казці. Тепер я розумію, коли називають Сіам казковою країною. Слони, що гуляють по вулицях, безліч різних тварин, безліч найдивовижніших плодів. У цьому відношенні це – рай».

У 1910 році помер король Сіаму. Його місце зайняв старший брат Чакрабона Вічаравут. Сам же «російський денді» став спадкоємцем трону.

У 1911 році Катерина разом із чоловіком поїхала в Росію. Чакрабон відвідав Петербург, отримав звання полковника гусарського полку російської армії та орден Андрія Первозваного. Принцеса гостювала в рідних у Києві. Їй також пощастило зустрітися з братом Іваном, який працював у російській дипломатичній місії Китаю.

Наприкінці 1912 року Катерина знову була змушена покинути Сіам. У той час в країні, під впливом революції в Китаї, поширився рух супроти короля. Підозрювали, що Чакрабон був серед заколотників.

У 1917 році в Росії відбулася революція, яка назавжди перекрила Катерині шлях повернення на батьківщину. В Сіамі у той час була повінь. Син Десницької, Чула Чакрабон, у спогадах пише: «Здоров'я матері погіршувалося, вона перебувала

у важкому стані. За звичайних обставин батьки здійснили б чергову мандрівку до Європи, але йшла війна. Тому батько запропонував мамі подорож до Японії та Канади. І вона виїхала на початку 1918 року».

А вже згодом глибокі переживання у Десницької викликали звістки про смерть королеви-матері, трьох братів короля, шістьох його зведених братів.

Чакрабон відійшов у вічність 1920 року. На той час він давно повернувся в буддизм; завів собі другу дружину. Сімейне життя Катерини повністю розладналося. І вона була змушена податися до Китаю, де у Шанхаї, Харбіні оселилося багато російських емігрантів, серед яких її брат Іван. Вийшла заміж, овдовіла.

Чулу виховували родичі батька. Він постійно жив у столиці Таїланду. Цікаво, що «мишеня» також одружилось не з тайкою. Чула став відомим істориком, військовим діячем, мандрівником. Його дочка Наріса досі зберігає родинний архів – листи Чакрабона до Катерини, метричний запис про народження Десницької в Луцьку.

З Китаю Катя переїхала до Парижа. Свого часу в китайській пресі стверджувалося, що принц Чула, відвідуючи у 50-х Європу, зустрічався з матір'ю; одного разу вона бачилася з онукою. Десницька пережила свого чоловіка на сорок літ і померла 3 січня 1960 року в Парижі.

Література

1. Горлиця Н. Волинська принцеса Сіаму. *Історія*. 2016. № 8 (33). С. 10–11.
2. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Десницька_Катерина_Іванівна
3. URL: <https://ukrainky.com.ua/yak-volynyanka-stala-prynczesoyu-siamu/>
4. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2849740-katerina-desnicka-siamska-roksolana.html>
5. Майко І. Сіамська українка. *Україна молода*. 2011. № 46.
6. Чакрабонгсе Н., Гантер Е. Катя і принц Сіаму / пер. з тайської Леся Белея. Київ : Пінзель, 2018.